

Asia: VN/1230/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva ehdotus

Jotta osaajatarpeisiin pystytään vastaamaan, Suomi asetti kunnianhimoiset tavoitteet kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrän kasvattamiseksi vuoden 2021 koulutuspoliittisessa selonteossa. Tavoitteena on siis paitsi kasvattaa kansainvälisten opiskelijoiden määrää, myös saada aiempaa useampi jäämään Suomeen. Viime vuosina kansainvälisten opiskelijoiden määrä on kasvanut rivakasti, ja samalla erityisesti opiskelijoiden perheenjäsenten määrä on noussut. Lähtökohtaisesti tämä palvelee asetettua tavoitetta: perheensä kanssa Suomeen muuttava opiskelija aikoo yksin saapuvaa todennäköisemmin asettua maahan työskentelemään ja maksamaan veroja myös valmistumisen jälkeen.

Toisaalta kansainvälisten opiskelijoiden määrä kasvu ei ole ollut täysin kestävällä pohjalla. Osalla saapujista on turhan ruusuinen kuva kustannustasosta ja opiskelunaikaisista työllistymismahdollisuuksista Suomessa, mikä johtuu suurelta osin harhaanjohtavasta markkinoinnista. Tämä on johtanut vakaviin toimeentulon ongelmiin. Ongelma koskee sekä yksin saapuvia että perheineen muuttavia. Tilanne näkyy opiskelija-asuntoyhteisöille erilaisina asumisen haasteina, ja SOA pitää erittäin tärkeänä, että ongelmia pyritään ratkomaan.

Opiskelijan mahdollisuus tuoda perheenjäseniä mukaan Suomeen vaikuttaisi muodostuneen yhdeksi Suomen vetovoimatekijäksi kilpailussa kansainvälisistä opiskelijoista. Siten kaavailtu vuoden odotusaika voi heikentää Suomen houkuttelevuutta selvästi ja kääntää kansainvälisten opiskelijoiden määrän tuntuvaan laskuun. SOA peräänkuuluttaa, että havaittuihin toimeentulon ongelmiin pyritäisiin puuttumaan tavalla, jolla on mahdollisimman pienet negatiiviset vaikutukset Suomen vetovoimaan kansainvälisten opiskelijoiden silmissä.

Tavoite siitä, että kansainväliselle opiskelijalle ennättäisi muodostua realistinen ensikäden käsitys Suomen kustannustasosta ja työllistymismahdollisuuksista ennen perheenyhdistämistä on sinällään perusteltu. Lakiluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, miksi se edellyttäisi kokonaisen vuoden

oleskelua ennen perheenjäsenten oleskeluluvan hakemista. Käsitys Suomen hintatasosta ennättää muodostua jo paljon aiemmin.

Lakiluonnoksessa esitetään myös, että opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupiin sovellettaisiin ulkomaalaislain yhdeksän kuukauden enimmäiskäsittelyaikaa. Lakiluonnoksessa arvioidaan, että perheenjäsenten ensimmäisen oleskeluluvan käsittelyaika olisi noin 4,5 kuukautta. Jos opiskelija on esimerkiksi saapunut suorittamaan lähtökohtaisesti kaksivuotista maisterintutkintoa, puolentoista vuoden tai enimmillään liki parin vuoden odotus ennen perheenyhdistämistä on kohtuuttoman pitkä.

SOA esittää, että perheenyhdistämistä edeltävän asumisajan tulisi olla selvästi lakiluonnoksessa esitettyä lyhyempi.

Lakiluonnoksessa jätetään arviomatta keskeinen Suomen vetovoimaan, opiskelijoiden toimeentuloon ja kotoutumiseen vaikuttava tekijä: ennustettavuus. Pitkä erossaolo perheestä on Suomessa opintoja harkitsevalle iso kynnys, jota epävarmuus kasvattaa entisestään. Lakiluonnoksessa esitetyllä mallilla vuoden odotusaikaa seuraisi jopa yhdeksään kuukauteen potentiaalisesti venyvä epävarmuuden jakso.

Epävarmuudella on suoria taloudellisia vaikutuksia. Lakiluonnoksessa opiskelijoiden elinkustannustasoa laskevat tekijät, kuten opiskelija-asuntojen halvempi hintataso, esitetään perusteluksi, miksi opiskelijan oleskeluluissa edellytetty toimeentulotaso on yleistä tasoa alempi. Oleskelulupaprosessien ennakoitavuudella on iso merkitys asumisen järjestämiselle. Jos asumisen järjestämiseen on hyvin aikaa, edullisen opiskelija-asuntovaihtoehdon löytäminen on todennäköisempää kuin, jos asumisen järjestäminen jää viime tippaan. Opiskelija-asuntoyhteisöissä on havaittu tilanteita, jossa ensiksi oleskeluluvan saava opiskelija hakee aluksi asuntoa yksin, mutta sitten muuttaa hakemusta viime hetkellä perheen asuntohakemukseksi, kun perheenjäsenten oleskelulupa varmistuu. Tällöin sopivaa asuntoa ei välttämättä ole tarjolla. Jos siksi päätyy markkinahintaiseen asuntoon, asumiskustannukset kasvavat huomattavasti. Opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentulon kannalta on keskeistä, että tieto oleskeluluvasta tulee mahdollisimman hyvissä ajoin. Lakiluonnoksessa esitetty malli ei tätä korjaa.

SOA esittää, että vähimmäisasumisaikaa ei kytketä perheenjäsenten oleskeluluvan hakuhetkeen, vaan myöntämiseen tai voimaan astumiseen. Näin perheenyhdistämisen ajankohta olisi ennakoitavissa ja opiskelija voisi hyvissä ajoin varautua tuleviin asumisjärjestelyihin esimerkiksi tekemällä ajoissa asuntohakemuksen.

Kansainvälisten opiskelijoiden ja opiskelijoiden perheenjäsenten asumisjärjestelyihin vaikuttaa ennakoitavuuden ohella ajoitus. Edullisen asumisen järjestäminen on helpompaa, jos oleskelulupa astuu voimaan muulloin kuin opiskelija-asuntokysynnän kesälle ja alkusyksyyn ajoittuvina ruuhkahuippuna. Helpointa asunnonsaanti on keväällä.

SOA esittää, että lakiluonnoksessa esitettyä 16 §:n toista momenttia muutetaan muotoon:

”Edellä 7 tai 7 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään yhdeksän kuukautta, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus astuu voimaan. Asumisaikaa koskevaa vaatimusta ei sovelleta, jos oleskelulupaa haetaan opiskelijan Suomessa synnyttämälle lapselle. Asumisaikaa koskevasta vaatimuksesta voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii.”

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltamista koskeva ehdotus

-

Kielitaitoedellytystä koskeva ehdotus

-

Toimeentuloedellytystä koskevaa asetuksenantovaltuutussäännöstä ja sen perusteella säädettävää valtioneuvoston asetusta koskeva ehdotus

Riittävän toimeentulon osoittaminen on keskeinen osa opiskelijoiden oleskelulupaprosessia ja sen tehtävä on turvata riittävä toimeentulo Suomessa oleskelun aikana.

Esitetty malli määrittää toimeentulovaatimuksen tason hyvin sitovasti jo laissa ja asetuksenantovaltuuden turvin lähinnä vahvistetaan laissa saneltu laskelma; käytännössä toimeentulovaatimuksen tason määrittely ollaan nostamassa suoraan lain tasolle. Laissa tarkalleen määritellyn laskutavan muuttaminen edellyttää jatkossa lakimuutosta. Tämä tekee toimeentulovaatimuksen muuttamisesta kankeaa ja hidasta.

Jos toimeentulovaatimuksen laskutapa halutaan sitoa lakiin, laskentatavan tulisi olla huolellisen valmistelun lopputulos. Lakiluonnoksessa tämä ei toteudu.

SOA huomauttaa, että nyt esitetty malli on ilmiselvässä ristiriidassa jo lakiesityksen perusteluidenkin kanssa. Asuminen on opiskelijoiden ylivoimaisesti suuri menoerä. Opiskelijoiden oleskeluluissa vaadittu toimeentulotaso on yleistä tasoa alempia, mitä lakiluonnoksessa perustellaan elinkustannustasoa laskevilla tekijöillä, kuten opiskelija-asumisella. Siitä huolimatta lakiin esitettävässä laskentakaavassa asumisen kustannukset määriteltäisiin toimeentulotuessa hyväksytyjen enimmäisasumismenojen kautta, ei esimerkiksi opintotuen asumislisän mukaisesti. Tuoreessa Eurostudent 9 – Opiskelijatutkimus 2026 -tutkimuksessa ulkomaalaisten opiskelijoiden asumiskustannusten mediaani oli 320 euroa kuussa, mikä on selvästi vähemmän kuin opiskelijoilla yhteensä (511 euroa).

Muiden kulujen kattamiseksi tarvittavat varata puolestaan määräytyisivät laskennallisesti opintotukilaissa (65/1994) säädetyn itsenäisesti asuvan 18 vuotta täyttäneen opiskelijan opintotuen opintorahan määrän mukaan. Tuoreesta opintotuen riittävyttä arvioineesta Kelan selvityksestä käy ilmi, ettei opintotuki ilman opintolainaa riitä läheskään kattamaan vähimmäismenoja. Laskelmassa yksin asuvan opiskelijan viitebudjetti ilman asumismenoja on 567 euroa kuukaudessa – siis yli kaksinkertainen itsenäisesti asuvan yli 18-vuotiaan opintorahaan nähden.

SOA peräänkuuluttaa huomattavasti kattavampia perusteluita valitulle laskentatavalla, jos toimeentuloedellytyksen laskentakaava halutaan kirjata lakiin.

Kansainvälisillä opiskelijoilla on havaittu vakavia toimeentulon ongelmia. Yksi mahdollinen tekijä on, että oleskeluvan ehtona oleva toimeentulotaso on liian matala, mikä antaa virheellisen kuvan Suomessa elämiseen tarvittavista varoista. Tällöin olisi syytä harkita toimeentuloedellytyksen euromäärän korottamista nykyisestä huolehtien, ettei maksutaakka nouse kohtuuttomaksi. Toisaalta on yhtälailla mahdollista, että toimeentulo-ongelmat johtuvat muista syistä: opiskelijalle ei ehkä tosiasiaa ollutkaan käytössä toimeentuloedellytyksen täyttämiseksi esitettyjä varoja tai opiskelija turvasi toimeentulonsa vain ensimmäiselle vuodelle ja ajatteli ratkovansa opintojensa loppuajan

toimeentulon työskentelemällä. Kansainvälisten opiskelijoiden toimeentulo-ongelmien taustekijät tulisi tuntea huomattavasti paremmin, jotta niiden ratkomiseksi löytyisi oikeat lääkkeet.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Kansainvälisten opiskelijoiden toimeentulo-ongelmat ovat yleistyneet monella paikkakunnalla. Kasvaneet ongelmat on ratkottava, mutta ratkaisu ei kuitenkaan saisi typistyä maahantulon edellytysten tiukentamiseen. Riskinä on, että Suomen vetovoima kärsii, mutta ongelmien juurisyihin ei välttämättä siltikään onnistuta puuttumaan. Suomi tarvitsee kattavan korkeakoulutuksen kansainvälistymisen strategian, jossa huomioidaan myös koulutuksen tukipalvelut ja jolla turvataan paitsi Suomen vetovoima, myös kansainvälistymisen vastuullisuus.

Lehtoruusu Lauri
Suomen opiskelija-asunnot SOA ry